

زنان در فعالیتهای المپیک سولیداریتی در ایران: از بارسلون تا ریو (مطالعه موردی دورههای فنی ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۶)

مهدی سلامی^۱، کیوان ملانوروزی^{۲*}، عبدالله قاسمی^۳، بهرام قدیمی^۴، شیوا آزاد فدا^۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۱/۰۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۱۷

چکیده

کمیسیون همبستگی المپیک یکی از قدرتمندترین کمیسیونهای کمیته بین‌المللی المپیک می‌باشد که با توان مالی بسیار بالا نقش مهمی در حمایت از اعضاء خود در سراسر دنیا دارد. دورههای فنی ویژه مربیان از جمله برنامه‌هایی است که در بخش فعالیتهای جهانی توسط این کمیسیون در کشورها برگزار می‌شود. این پژوهش با هدف بررسی وضعیت و جایگاه زنان در روند برگزاری این دوره‌ها طی یک دوره ۲۴ ساله از المپیک بارسلون تا پایان المپیک ریو انجام شده است. مطالعه حاضر از جمله مطالعات با رویکرد کیفی بوده که با استراتژی مطالعه موردی چند وجهی کلی انجام شده است. جامعه مورد مطالعه کلیه دورههای فنی بوده که طی سالهای ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۶ به درخواست کمیته ملی المپیک ایران برگزار شده است. نتایج حاصل از مطالعه نشان می‌دهد که میانگین حضور زنان در دورههای فنی بسیار پایین و از بین ۷۷ دوره برگزار شده در این خصوص تنها ۴ دوره اختصاصی ویژه زنان می‌باشد. همچنین مقایسه میزان حضور زنان نشان از آن دارد که تعداد زنان شرکت کننده مابین سالهای ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ بیشترین و بین سالهای ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ کمترین تعداد را به خود اختصاص داده است. با توجه به دستورالعمل جدید کمیته بین‌المللی المپیک مبنی بر تشویق زنان به حضور در رقابت‌ها و چشم‌انداز آن مبنی بر حضور ۵۰ درصدی زنان در المپیک به نظر می‌رسد به منظور بهبود وضعیت حضور زنان نیاز است کمیسیون همبستگی المپیک برنامه ریزی ویژه‌ای را در راستای اهداف دستورالعمل المپیک ۲۰۲۰ اعمال نماید.

واژگان کلیدی: زنان، المپیک سولیداریتی، دورههای فنی، دستورالعمل ۲۰۲۰، ایران

^۱ دانشجوی دکتری تخصصی جامعه شناسی ورزش، گروه جامعه شناسی ورزش، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
(Email: salami_ms@yahoo.com)

^۲ استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
(Email: keyvan_ms@yahoo.com)

^۳ استادیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
(Email: ghasemi@yahoo.com)

^۴ دانشیار گروه جامعه شناسی ورزش، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
(Email: ghadimi@yahoo.com)

^۵ استادیار گروه مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
(Email: shiva@yahoo.com)

مقدمه

هدف جنبش المپیک کمک به ساختن دنیایی سرشار از صلح از طریق آموزش جوانان از مسیر ورزش و فعالیت بدنی مطابق با ارزش‌های المپیک است (منشور المپیک، ۲۰۱۵: ۱۷)

اگرچه شاید اهداف اولیه تشکیل کمیته المپیک را در پایان دادن به منازعات و بحران‌های اجتماعی عصر خود می‌دانستند اما با نگاهی عمیق به فلسفه تشکیل المپیک رد پای موضوعات اخلاقی، آموزشی، پرورشی در فعالیت‌های المپیک کاملاً مشهود و از اصول اساسی و اهداف اصلی این سازمان قلمداد می‌گردد (سجادی، ۱۳۸۵: ۱۲).

کمیته بین‌المللی المپیک به منظور نیل به این اهداف در کنار برنامه ریزی بازیهای المپیک تابستانی و زمستانی سلسله فعالیت‌های منظم و برنامه محوری را نیز در راستای حمایت، تقویت، رشد و پرورش ورزش کشورهای عضو خود در قالب برنامه‌های آموزشی، تحقیقاتی و حمایتی پیش‌بینی و اجرا می‌نماید. این برنامه‌ها از طریق کانال‌های متعددی در اختیار کشورهای عضو قرار گرفته و این کشورها از مزایای این برنامه‌ها بهره‌مند می‌شوند. یکی از مهمترین و قویترین کانال‌های حمایتی کمیته بین‌المللی المپیک از اعضا خود کمیسیون همبستگی المپیک^۱ می‌باشد. این کمیسیون از مسیرهای مختلفی حمایت خود را از اعضا انجام داده و اعضاء نیز با توجه به اصول اساسی کمیته بین‌المللی المپیک بدون جهت‌گیری جنسیتی، مذهبی و نژادی موظف به توزیع برابر این حمایت‌ها در بین ورزشکاران، مربیان و علاقمندان به المپیک و جنبش المپیک در سراسر جامعه خود می‌باشند.

برابر بند ۵ منشور المپیک هدف همبستگی المپیک سازماندهی کمک‌ها برای همه کمیته‌های ملی المپیک از طریق برنامه‌های چندوجهی با اولویت پیشرفت ورزشکاران، تمرین دهندگان، مربیان و مدیران ورزشی و ترویج آرمان‌های المپیک می‌باشد. (دستور العمل المپیک سولیداریتی، ۲۰۱۶: ۱)

کمیسیون همبستگی المپیک در ابتدای پیدایش در سال ۱۹۷۱ در راستای ایجاد پیشرفت در ساختار کمیته بین‌المللی المپیک به صورت یک کمیته فرعی به نام المپیک سولیداریتی و با مسئولیت مستقیم رئیس کمیته بین‌المللی المپیک تشکیل گردید اما با گذشت زمان و تخصیص بخش قابل توجهی از درآمدهای حق پخش تلویزیونی رویدادهای المپیک به این کمیته، این کمیته تبدیل به بزرگترین کمیسیون کمیته بین‌المللی المپیک گردید.

از سال ۱۹۸۵ این کمیسیون با گسترش طیف برنامه‌های خود، طی بخشنامه‌هایی کلیه برنامه‌ها را به صورت چهارساله تصویب و برای اجرا در سه زمینه جهانی، قاره‌ای و بازی‌های المپیک به کمیته‌های ملی المپیک کشورها اعلام می‌نماید (وب سایت کمیته ملی المپیک، ۱۳۹۵).

نگاهی به بودجه تخصیصی کمیسیون همبستگی المپیک در چهار ساله ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ بیانگر اهمیت و قدرت مالی این کمیسیون می‌باشد. به گونه‌ای که در این دوره چهارساله رقمی معادل ۴۳۸ میلیون دلار به عنوان بودجه این کمیسیون برای حمایت از اعضا خود پیش‌بینی شده است که از این مبلغ حدوداً ۱۶۵ میلیون دلار فقط اختصاص به برنامه‌های جهانی این کمیسیون دارد که شامل برنامه‌های آموزش مربیان (۲۷ میلیون دلار)، ورزشکاران (۷۳ میلیون دلار) مدیران کمیته‌های ملی المپیک (۴۵ میلیون دلار) و ترویج ارزش‌های المپیک (۲۰ میلیون دلار) می‌باشد (برنامه چهارساله همبستگی المپیک، ۲۰۱۳-۲۰۱۶).

در ایران فعالیت‌های المپیک سولیداریتی در اساسنامه آکادمی ملی المپیک پیش‌بینی و برابر ماده ۷ این اساسنامه به صورت مدیریت امور آموزش و همبستگی المپیک جانمایی شده است.

از مهمترین وظایف واحد المپیک سولیداریتی در هر کشور پیش‌بینی برنامه‌های آموزشی برای مربیان و علاقمندان به ورزش و استفاده مناسب و کامل از کلیه امتیازاتی است که برابر تقویم چهار ساله کمیسیون همبستگی کمیته بین‌المللی المپیک در اختیار

^۱ Olympic Solidarity Commission

کمیته های ملی قرار می گیرد. هر چند که کمک های دریافتی و برنامه های پیش بینی شده در تقویم کمیسیون همبستگی المپیک بدون تقسیم بندی جنسیتی می باشد اما طبیعی است که در توزیع این فرصت ها باید نگاهی برابر و عادلانه و بدون تبعیض قائل شد. تفاوت های جنسیتی در اغلب موارد خنثی نیستند، جنسیت عامل مهم و حساسی در ساخت دادن به انواع فرصت ها و بخت های زندگی است که افراد و گروه ها از آن برخوردار می شوند (چاوشیان، ۱۳۸۹: ۱۶۴).

فرصت های ایجاد شده برای زنان در حال رشد است ولی این فرصت ها برابر با فرصت های ایجاد شده برای مردان نیست (پارسامهر، ۱۳۸۸: ۱۹۶). هولند و اوگلزی^۱ (۲۰۰۸) معتقد است زنان و مردان در فرآیند جامعه پذیری از طریق ورزش با نوعی دنیای مردانه و زنانه در این زمینه مواجه می شوند.

زنان به عنوان بخشی از جامعه، شایسته استفاده برابر از تمامی امتیازات هستند این امتیازات چه بر اساس منابع داخلی کشور تامین شده باشد و چه بر پایه کمک ها و حمایت های بین المللی، قاره ای و یا منطقه ای باید به نحوی مناسب و عادلانه در بین اعضا یک جامعه توزیع و تمامی افراد برابر شایستگی و نیازهای خود از این مزایا بهره مند گردند.

در تمام کشورها زنان از نظر تعداد، کمتر از نیمی از مردان و پسران در فعالیت های ورزشی فعال هستند (موتنی، همتی، مرادی ۱۳۹۳). مشارکت زنان در فعالیت های ورزشی چه در بعد حرفه ای و چه در بعد عمومی یا همگانی، تقریباً در تمام دنیا محدود است و نرخ مشارکت ورزشی آنها مطلوب نیست (موسوی، اسلامی، خوش فر ۱۳۹۳).

اسوریکار و مایر^۲ (۲۰۱۲) در بررسی انواع مشارکت ورزشی و تفریحی در زنان هند در مقایسه با زنان سراسر استرالیا نشان دادند که زنان هندی و سایر اقلیت های قومی در مقایسه با زنان استرالیایی به دلیل محرومیت اجتماعی و فرهنگی فرصت شرکت در فعالیت های ورزشی را ندارند.

وال ست^۳ (۲۰۰۶) پژوهشی که بر زنان مسلمان انجام داد به این نتیجه رسید که نقش اعتقادات مذهبی در مشارکت بانوان در فعالیت های ورزشی کاملاً دیده می شود.

اگرچه در بسیاری از کشور ها از جمله آمریکا تصویب قانون عدم تبعیض زن و مرد در برنامه های آموزشی تصویب گردیده (وویان، لیندا جین^۴ ۱۹۹۴) و در ایران نیز برابر ماده ۳ اساسنامه کمیته ملی المپیک کمک به ارتقاء سطح کمی و کیفی ورزش زنان در همه ابعاد در کشور از وظایف این کمیته تعیین شده است (اساسنامه کمیته ملی المپیک) اما به نظر می رسد شاهد نوعی نابرابری در استفاده از فرصت های آموزشی در حوزه ورزش بین مردان و زنان می باشیم. این نابرابری در حوزه المپیک سولیداریتی تنها ساخته عوامل داخلی و کمیته های ملی المپیک نیست بلکه برنامه ریزی کلان و طرح های کمیته بین المللی المپیک نیز در ایجاد این نابرابری نقش مهمی ایفا می نماید. برنامه ریزی صحیح و همچنین نظارت مستمر و برنامه محور از کمیته های ملی المپیک می تواند در کاهش نابرابری ها کمک نماید. زنان به عنوان بخش وسیعی از جامعه در اندازه ای برابر با مردان شایستگی و استحقاق استفاده از فرصت های برابر برای حضور در فعالیت های ورزشی را دارا می باشند. اگرچه می توان حضور زنان در فعالیت های اجتماعی را با رویکردهای کارکردگرایی، رویکرد فمینیستی، فمینیست رادیکال، قشر بندی اجتماعی و جهانی شدن بررسی نمود اما در میدان ورزش و المپیک بررسی این موضوع با توجه به اصول اساسی منشور المپیک در برابری جنسیتی و برابری فرصت های آموزشی می تواند راه گشای مناسبی برای ایجاد فرصت های برابر در جامعه باشد.

اصل چهارم منشور المپیک شرکت در فعالیت ورزشی را یک حق انسانی می داند که هر فرد باید بدون هیچگونه تبعیض امکان بهره مندی از آن را داشته باشد. همچنین برابر اصل ششم این منشور برخورداری از آزادی ها و حقوق مندرج در این منشور باید امن و

¹ Holland & Oglesby

² Asorikar & Maier

³ Walseth

⁴ Vivian, Linda Jean

بدون هرگونه تبعیضی چه نژادی، جنسیتی، گرایش‌های جنسی، زبان، مذهب، سیاست ثروت و سایر موارد باشد (منشور المپیک، ۲۰۱۵: ۱۳، ۱۴).

دوره‌های فنی مربیگری به عنوان دوره‌هایی با هدف افزایش دانش مربیان رشته‌های المپیک در کشورها برگزار و هزینه‌های آن توسط کمیسیون همبستگی المپیک تامین و پرداخت می‌شود. این دوره‌ها با توجه به اعزام مربیان برتر جهان از سوی فدراسیون‌های جهانی، میدان بسیار مناسبی برای افزایش آگاهی و تجربه مربیان می‌باشد.

براساس توصیه شماره ۱۱ دستور کار المپیک ۲۰۲۰ که به توسعه برابری جنسی با تشویق زنان فعال و درگیر در ورزش به منظور حضور ۵۰ درصدی زنان در المپیک با ایجاد فرصت‌های بیشتر تاکید دارد (دستور کار المپیک، ۲۰۱۴: ۱۹). به نظر می‌رسد ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی برای زنان و استفاده از امکانات و تسهیلاتی که توسط کمیسیون همبستگی المپیک در اختیار کمیته‌های ملی قرار می‌گیرد برای دستیابی به اهداف منشور المپیک و توصیه‌های المپیک ۲۰۲۰ بسیار با اهمیت است. این تحقیق با نگاهی موردی به دوره‌های مربیگری بین‌المللی که در قالب دوره‌های فنی^۱ برای مربیان توسط کمیسیون همبستگی کمیته بین‌المللی المپیک حمایت مالی شده است چگونگی حضور زنان ایران در این دوره‌ها را در یک بازه ۲۴ ساله از ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۶ بررسی و مطالعه می‌نماید. همچنین مقایسه ای کلی از ۶ دوره ۴ ساله تقویم حمایتی این کمیسیون در بخش برنامه‌های جهانی با موضوع دوره‌های فنی مربیان خواهد داشت.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر با رویکردی کیفی و با استراتژی مطالعه موردی به بررسی چگونگی حضور زنان در دوره‌های فنی واحد همبستگی کمیته ملی المپیک ایران از پایان المپیک ۱۹۹۲ بارسلون^۲ تا پایان المپیک ریو^۳ ۲۰۱۶ پرداخته است. همچنین به مقایسه ای کلی از نحوه مشارکت زنان در دوره‌های ۴ ساله از سال ۱۹۹۳ تا پایان سال ۲۰۱۶ میلادی برابر تقویم کمیسیون همبستگی کمیته بین‌المللی در کشور ایران داشته است. از این رو می‌توان آن را از جمله مطالعات موردی چند موردی قلمداد نمود که به صورت کلی با ترکیبی از داده‌های کمی و کیفی انجام شده است. با توجه به اینکه در مطالعه این مورد تمامی دوره‌های فنی همبستگی المپیک در طول این ۲۴ سال بررسی شده است نمونه‌گیری در این مطالعه صورت نگرفته و نمونه با جامعه مورد مطالعه برابری می‌نماید که می‌توان این موضوع را از نقاط قوت این تحقیق عنوان نمود. به منظور گردآوری داده‌ها از روش مطالعه اسناد - مکاتبات - صورتجلسات - گزارشات و بررسی بروشورها و تصاویر مربوط به برگزاری دوره‌های فنی همچنین حضور و مشارکت فعال در برگزاری برخی از دوره‌های فنی و تنظیم پایگاه داده مطالعات موردی استفاده شده است. تحلیل یافته‌ها نیز با تفسیر داده‌های بدست آمده در تحقیق و مقایسه آنها صورت گرفته است. این تحقیق برای اولین بار در ایران صورت گرفته و حاصل تلاشی یکساله برای کسب اطلاعات و آمار مورد نیاز بوده است.

نتایج

از پایان سال ۱۹۹۲ یعنی پایان المپیک بارسلون که به عنوان المپیک بیست و پنجم شناخته می‌شود تا پایان المپیک ۲۰۱۶ ریو کشور ایران برگزار کننده تعداد ۷۷ دوره مربیگری فنی با حضور مربیان برتر جهان بوده است. نگاهی به جدول دوره‌های فنی برگزار شده بیانگر آن است که در مجموع برای ۲۶ رشته ورزشی دوره‌های فنی برگزار شده است. رشته‌های شمشیر بازی - فوتبال - سه گانه -

¹ Technical Courses for Coaches

² Barcelona

³ Rio

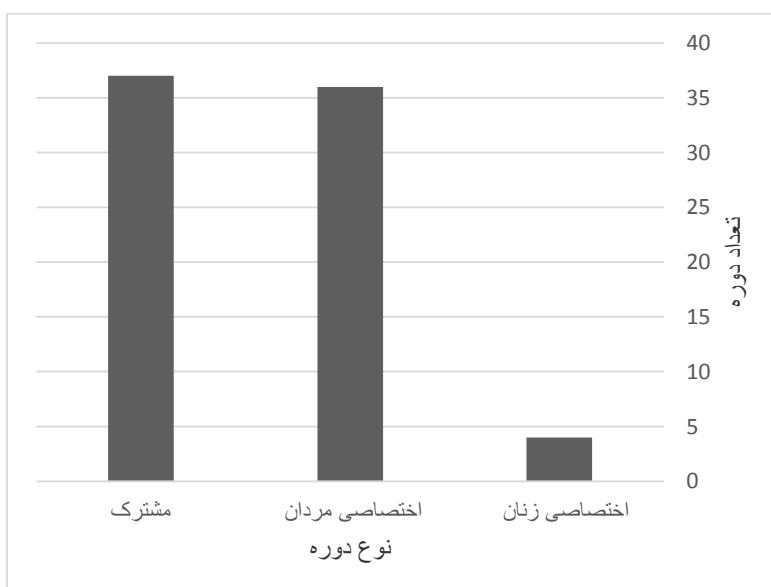
زنان در فعالیت های المپیک سولیداریتی در ایران: از بارسلون تا ریو / ۱۵۱

تنیس و شیرجه با یک دوره کمترین و رشته های ژیمناستیک - بسکتبال و هندبال با ۶ دوره بیشترین تعداد دوره ها را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۱- تعداد دوره های فنی برگزار شده به تفکیک رشته از سال ۱۹۹۳ تا پایان سال ۲۰۱۶

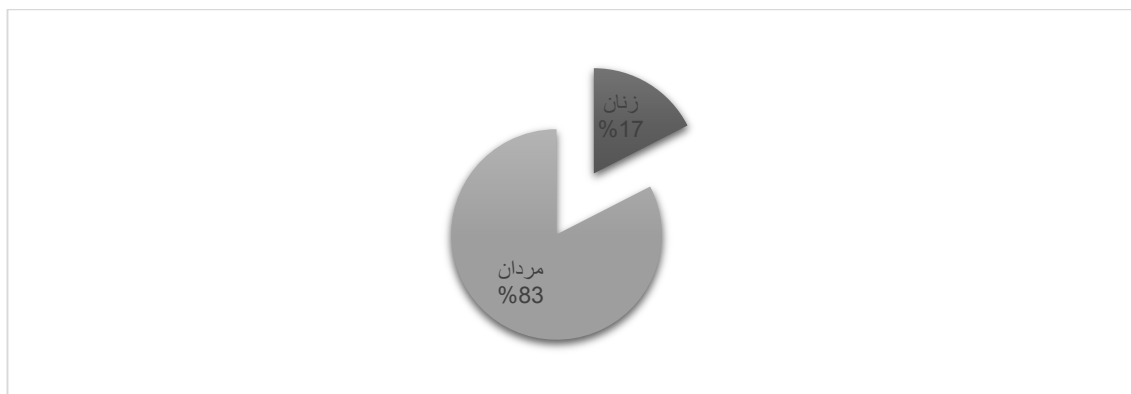
تعداد دوره	رشته
یک دوره	۱ شمشیربازی - ۲ فوتبال - ۳ سه گانه - ۴ تنیس - ۵ شیرجه
دو دوره	۶ بوکس - ۷ واترپلو - ۸ تنیس روی میز - ۹ جودو - ۱۰ هاکی - ۱۱ تکواندو - ۱۲ اقایقرانی - ۱۳ سوارکاری
سه دوره	۱۴ کشتی - ۱۵ وزنه برداری - ۱۶ ابدمنتون
چهار دوره	۱۷ والیبال - ۱۸ دو و میدانی - ۱۹ شنا - ۲۰ تیراندازی - ۲۱ تیراندازی با کمان
پنج دوره	۲۲ دوچرخه سواری - ۲۳ اسکی
شش دوره	۲۴ ژیمناستیک - ۲۵ بسکتبال - ۲۶ هندبال

از ۷۷ دوره برگزار شده طی ۲۴ سال توسط واحد همبستگی المپیک در ایران تعداد ۲۰۷۲ نفر از مرئیان فرصت حضور در این دوره ها را بدست آورده اند که ۱۷۱۰ نفر مرد و ۳۶۲ نفر مرئیان زن را تشکیل داده اند. که این تعداد چیزی در حدود ۱۷ درصد را برای بانوان و ۸۳ درصد را برای آقایان نشان می دهد.

شکل ۱- درصد حضور زنان و مردان در دوره های فنی المپیک سولیداریتی در ایران در مدت ۲۴ سال

در مجموع ۷۷ دوره برگزار شده برای زنان تعداد ۴ دوره اختصاصی در رشته های بسکتبال - والیبال (دو دوره) و هندبال ۳۶ دوره اختصاصی برای مردان مردان و ۳۷ دوره مشترک برگزار شده است. از میان ۲۶ رشته ای که دوره فنی آن در ایران برگزار شده است زنان در ۱۶ رشته به صورت شرکت کننده رسمی و یا ناظر آزاد و غیر رسمی و یا مشترک با مردان حضور داشته اند.

شکل ۲- ترکیب مشارکت زنان و مردان در دوره ها

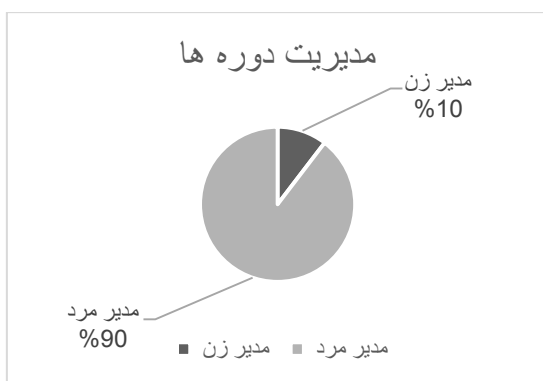
جدول ۲- رشته‌هایی که زنان در آنان به صورت مستقل یا مشترک با مردان حضور داشته اند.

بسکتبال - تیراندازی با کمان - هندبال - بدمینتون - هاکی - دوچرخه سواری - تیراندازی - سوارکاری - شنا - قایقرانی - تنیس روی میز - والیبال - دو و میدانی - جودو - اسکی - شمشیربازی

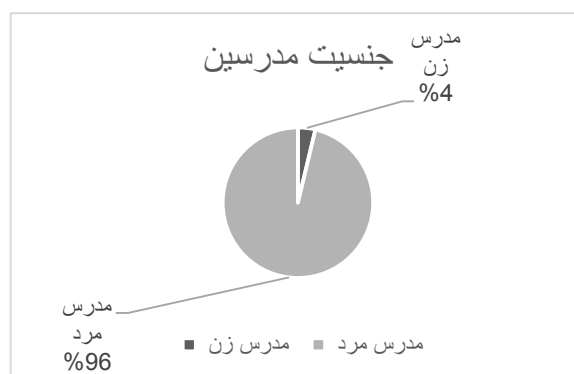
جدول ۳- میانگین حضور نفرات در کل دوره ها

میانگین هر دوره	میانگین حضور زنان	میانگین حضور مردان	کل نفرات
۲۶,۹۰	۴,۷۰	۲۲,۲۰	۲۰۷۲ نفر

برای تدریس دوره‌های مربیگری فنی از طرف فدراسیون‌های جهانی در طول دوره ۲۴ ساله تعداد ۸۰ مربی از خارج از کشور برای تدریس به ایران معرفی شده اند که از این تعداد فقط ۳ نفر مدرس زن وجود داشته است. همچنین در بخش مدیریت دوره ها نیز که توسط میزبان دوره تعیین می گردد تعداد ۸ زن مدیریت دوره ها را در این بازه زمانی بر عهده داشته اند.

شکل ۴- جنسیت مدیران دوره‌های فنی

شکل ۵- جنسیت مدیران دوره‌های فنی

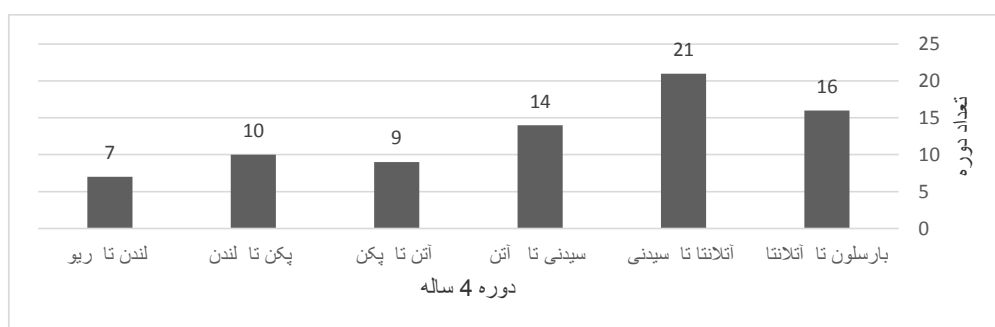
بررسی وضعیت حضور زنان در دوره‌های ۴ ساله

از پایان المپیک بارسلونا تا پایان المپیک ریو شاهد ۶ دوره المپیک بوده ایم. معمولاً تقویم دوره‌های فنی کمیسیون همبستگی المپیک نیز بر اساس این دوره ها تنظیم می گردد.

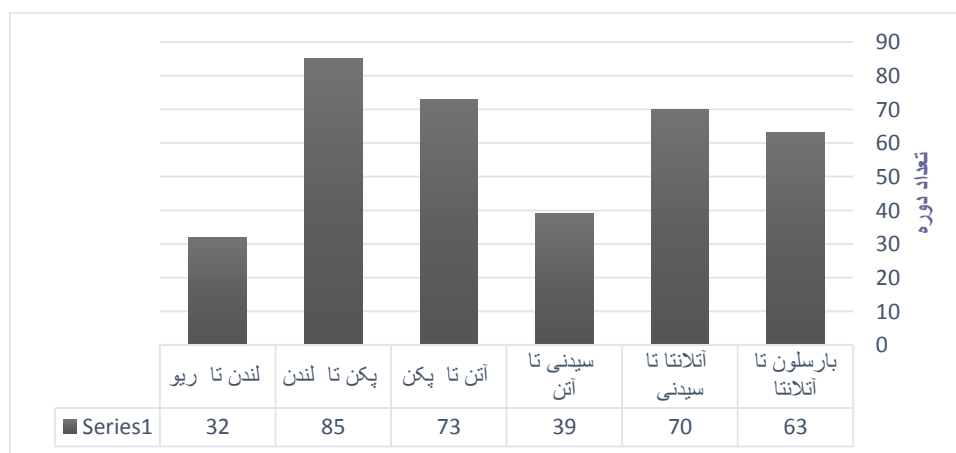
جدول ۴ - تقسیم بندی تقویم همبستگی المپیک بر مبنای بازی های تابستانی

دوره	سال	دوره
بعد از بارسلون تا پایان آتلانتا	۱۹۹۳ تا پایان ۱۹۹۶	۱.
بعد از آتلانتا تا پایان سیدنی	۱۹۹۷ تا پایان ۲۰۰۰	۲.
بعد از سیدنی تا پایان آتن	۲۰۰۱ تا پایان ۲۰۰۴	۳.
بعد از آتن تا پایان پکن	۲۰۰۵ تا پایان ۲۰۰۸	۴.
بعد از پکن تا پایان لندن	۲۰۰۹ تا پایان ۲۰۱۲	۵.
بعد از لندن تا پایان ریو	۲۰۱۳ تا پایان ۲۰۱۶	۶.

با توجه به تعداد دوره های برگزار شده در طول ۶ دوره مشخص شده در بالا به طور کلی بیشترین تعداد دوره فنی برگزار شده مربوط به سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۰ و کمترین تعداد دوره برگزار شده مربوط به سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ می باشد. همچنین بالاترین نرخ حضور زنان مربوط به سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۲ با ۸۵ مریبی زن و کمترین میزان حضور زنان نیز مربوط به سال های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ با تعداد ۳۲ مریبی زن می باشد.

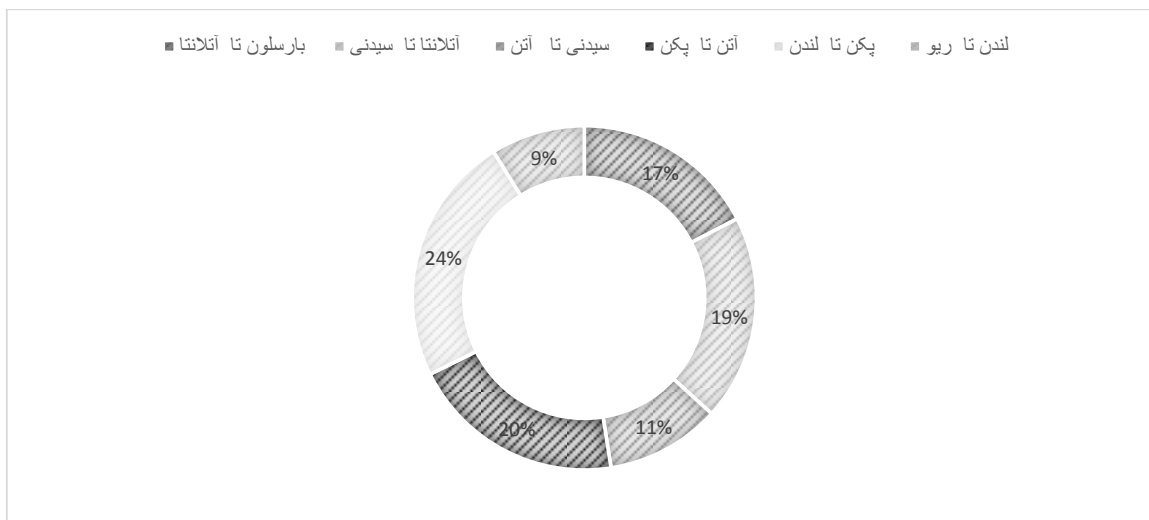

شکل ۶- تعداد دوره های برگزار شده در دوره ۲۴ ساله

شکل ۷- تعداد زنان شرکت کننده در دوره ۲۴ ساله

بررسی میانگین حضور بانوان در دوره های فنی در طی سال ها ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۶ بیانگر این موضوع است که بالاترین میزان میانگین حضور زنان در هر دوره طی سال های ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۸ و با ۸,۱۱ نفر برای هر دوره بیشترین تعداد و طی سال های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۷ با ۲,۷۸ نفر در هر دوره کمترین میزان را به خود اختصاص داده است.

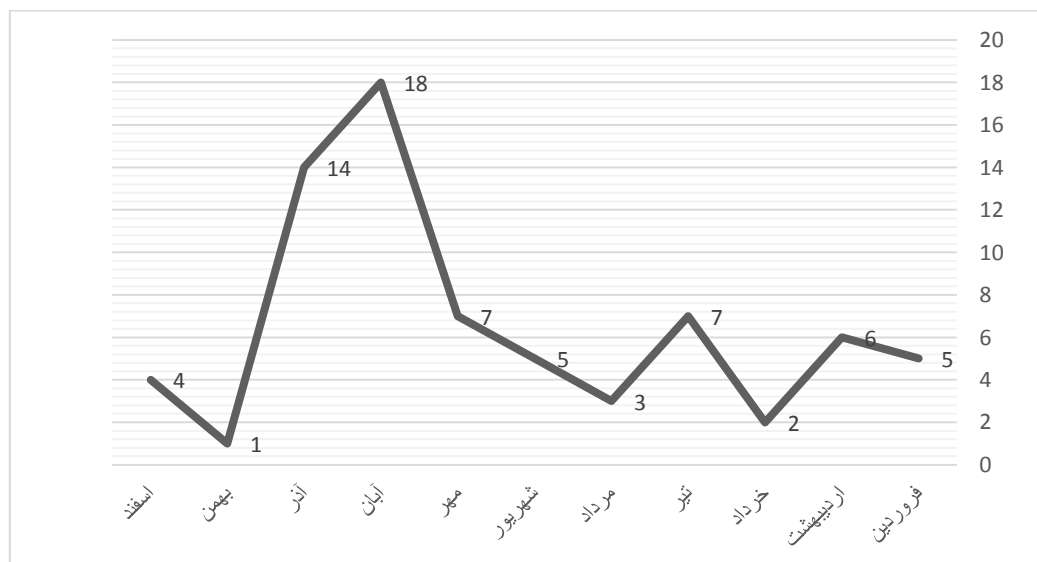
شکل ۸- حضور زنان در دوره‌های فنی بارسلون تا ریو

جدول ۵- میانگین حضور زنان در شش دوره

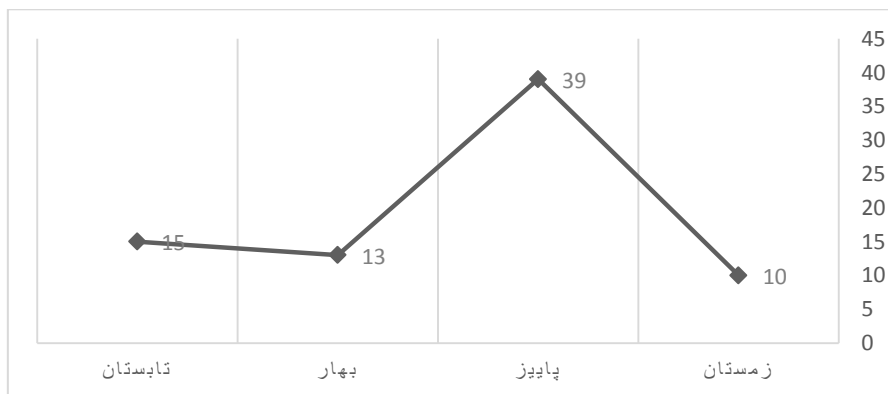
۱	۲	۳	۴	۵	۶
۳,۹۳	۳,۳۳	۲,۷۸	۸,۱۱	۸,۵۰	۴,۵۷

یافته جانبی تحقیق

توزیع برگزاری دوره‌ها در طول سال حاکی از آن است بیشترین تعداد دوره‌ها در آبان ماه هر سال (نوامبر) برگزار می‌گردد و کمترین تعداد دوره نیز در بهمن ماه (فوریه) می‌باشد. فصل پاییز بیشترین تعداد دوره و فصل زمستان کمترین تعداد دوره را به خود اختصاص داده است.

شکل ۹- توزیع برگزاری دوره‌ها در طول سال

شکل ۱۰- توزیع برگزاری دوره ها در فصول مختلف

بحث و نتیجه گیری

دوره های المپیک سولیداریتی با هدف حمایت از کشورهای عضو کمیته بین المللی المپیک در بخش های مختلف با تامین منابع مالی از طرف کمیته بین المللی المپیک برگزار و بر اساس تقویمی ۴ ساله برنامه ها و بودجه پیش بینی شده در اختیار کمیته های ملی المپیک قرار می گیرد. یکی از برنامه های مفید و موثر کمیسیون همبستگی المپیک که در قالب برنامه های جهانی قرار دارد، دوره های فنی ویژه مربیان است. این دوره ها به درخواست کمیته های ملی المپیک و با کمک مالی از طرف کمیسیون همبستگی المپیک برگزار می شود.

کمیته ملی المپیک ایران از سال ۱۹۹۳ تا پایان سال ۲۰۱۶ میلادی تعداد ۷۷ دوره فنی را از آن کمیسیون درخواست که در این میان تعداد ۲۰۷۲ نفر از مربیان شانس حضور در این دوره ها را داشته اند. نگاهی به تفکیک جنسیتی مربیان حاضر نشان می دهد سهم زنان از این دوره ها تنها ۱۷ درصد بوده که در برابر سهم ۸۳ درصدی مردان مقدار ناچیزی است. زنان نه تنها در میانگین حضور در دوره ها در طی ۲۴ سال نسبت به مردان وضعیت برابری ندارند (۴,۷۰ در برابر ۲۲,۲۰). در بخش دوره های اختصاصی ویژه زنان نیز در اختلاف بسیار معناداری در برابر مردان قرار گرفته اند. اختصاص تنها ۴ دوره اختصاصی ویژه زنان در برابر ۳۶ دوره اختصاصی مردان و میانگین حضور پایین در دوره های مشترک حاکی از تفاوت بسیار بالایی در توزیع دوره ها در بین زنان و مردان می باشد. این اختلاف حتی در بخش مدیریت دوره های فنی نیز مشهود است و تا حدی طبیعی است علی رغم اینکه تعداد ۳۷ دوره مشترک و ۴ دوره اختصاصی زنان وجود داشته تعداد مدیران زن دوره ها در طول این سال ها از ۸ نفر تجاوز نمی کند. در بین مدرسین دوره ها نیز این اختلاف مشهود است از میان ۸۰ مدرس خارجی دوره ها تنها ۳ نفر زن می باشد. این موضوع توجه بیشتر کمیسیون همبستگی المپیک و فدراسیون های جهانی را در اعزام مربیان طلب می کند.

در بین رشته هایی که دوره های آن برگزار شده است شاهد نکات جالب توجه ای می باشیم. زنان در بین تمامی رشته های المپیک تابستانی و زمستانی تنها در ۱۶ رشته موفق به حضور در دوره ها شده اند. اختلاف جالب توجه ای نیز در بین رشته های المپیک زمستانی و تابستانی مشهود است به گونه ای که در بین تمامی دوره ها تنها ۵ رشته در مجموع به المپیک زمستانی اختصاص داده شده است.

از پایان المپیک بیست و پنجم (بارسلون) تا پایان المپیک لندن شاهد رشد حضور زنان در دوره های فنی می باشیم این رشد حتی در زمانی که تعداد دوره ها کاسته می شود مشاهده می گردد. اما در طی دو دوره المپیک سیدنی و آتن و همچنین پس از پایان المپیک لندن تا پایان المپیک ریو شاهد کاهش حضور زنان در این دوره ها می باشیم. اگرچه میانگین حضور زنان در طولانی ترین دوران خود یعنی المپیک پکن تا لندن نیز هیچگاه فراتر از ۸,۵۰ برای هر دوره نرفته است اما کاهش این تعداد در المپیک لندن تا ریو با نرخ ۴,۵۷ حاکی از افول توجه به آموزش مربیان زن در این دوره بوده است. فاصله بین سال های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ نه تنها در مقابل

دوره قبلی خود بلکه در مقابل ۶ دوره مورد مطالعه نیز در خصوص حضور زنان در دوره های فنی المپیک سولیداریتی کمترین تعداد را به خود اختصاص داده است. این نکته از آن جهت حائز اهمیت است که نگاه به زنان همواره در طی این سال ها نگاهی مناسب و رو به رشد داشته و حتی اولین مدال المپیک در بخش زنان در المپیک ریو کسب شده است. اما به نظر می رسد توجه به موضوع آموزش زنان در بخش مربیان در این دوره مغفول مانده است. توزیع دوره های برگزار شده در ایران نیز بر اساس فصول و ماه های سال نشان دهنده آن است که تمرکز برگزاری دوره ها در روزهای انتهایی سال میلادی بوده همینطور تمرکز این دوره ها در سال پایانی هر تقویم چهار ساله نیز مشهود می باشد. این تمرکز در انتهای سال را اگرچه می توان با عادت فرهنگی جامعه ایرانی بر انجام امور در لحظه آخر توجه نمود اما همین امر می تواند عاملی برای برگزاری دوره ها به صورت عجولانه و بدون توجه به توزیع جنسیتی برابر دانست.

کاهش رشد حضور زنان در دوره های آموزشی آخرین المپیک، (لندن تارو) زنگ توجه ای است برای مسئولین داخلی تا نگاه ویژه ای به حوزه زنان و آموزش زنان داشته باشند به ویژه آنکه کسب نخستین مدال المپیک توسط بانوی ایرانی می تواند انگیزه های بیشتری را برای زنان ایجاد نماید و این انگیزه در سایه آموزش و توجه مسئولین کمیته المپیک می تواند منجر به شکوفایی ورزش زنان و کسب نتایج بهتر شود.

اگرچه در نگاه اول به نظر می آید که کمیته ملی المپیک هر کشور باید در توزیع برابر دوره ها بین زنان و مردان ایفای نقش نماید اما در واقع به این موضوع باید توجه داشت که اهداف کشورها در برگزاری دوره ها با یکدیگر متفاوت بوده و برخی از کشورها کسب مدال و نتیجه در بازی ها را بر حضور برابر زنان و مردان در المپیک ترجیح داده لذا فعالیت ها و دوره ها را بر اساس میزان شانس کسب نتیجه در بین جامعه خود توزیع می نمایند. با توجه به اینکه برنامه ریزی تقویم المپیک سولیداریتی امری بین المللی و توسط کمیسیون همبستگی المپیک صورت می گیرد پیشنهاد می گردد این کمیسیون در توزیع برابر این دوره ها در بین زنان و مردان تاکید بیشتر و در صورت ممکن نظارت مناسب تری را اعمال نماید. همچنین اختصاص بودجه می بایست با توجه به میزان جمعیت زنان و مردان کشورها و اعضا صورت گیرد. طبیعی است کشور ایران در برابر کشورهای حوزه خلیج فارس و منطقه خود جمعیت بیشتر داشته لذا اختصاص سهمیه ویژه به خصوص جهت حمایت از زنان و آموزش زنان می تواند بسیار موثر باشد. توجه به مسائل فرهنگی و اجتماعی هر کشور و تعیین مدرسین از بین زنان و اعزام آن به کشورها می تواند تاثیر مستقیمی بر انتخاب شرکت کنندگان و هدایت جمعیت حاضر در کلاس به سمت زنان باشد، که لازم است فدراسیون های جهانی و کمیسیون همبستگی المپیک به آن توجه نماید. با توجه به آمار و ارقام بدست آمده به نظر می آید کمیته ملی المپیک در هیچ یک از دوران خود نتوانسته به شکل مناسب و کاملی از منابع اختصاصی از سوی کمیسیون همبستگی المپیک و از تمام ظرفیت های آن استفاده نماید. توجه به موضوعات غیر از آموزش، عدم تسلط کامل بر برنامه های پیشنهادی کمیسیون همبستگی المپیک و شاید عدم برنامه ریزی مناسب و زمانبندی شده موجب می شود بسیاری از فرصت ها بدون استفاده از میان برود. لذا بهترین پیشنهاد برای رفع این معضل می تواند این باشد که تقویم پیشنهادی کمیسیون همبستگی المپیک توسط هیات اجرایی کمیته ملی المپیک به صورت اختصاصی مطالعه و در آکادمی ملی المپیک زیر نظر متخصصین و گروه کارشناسی بررسی و زمانبندی دقیق صورت گیرد تا از دست رفتن فرصت ها جلوگیری شود.

نتیجه گیری کلی

از آن جا که توجه و اعتقاد مسئولین کشور ایران همواره به رشد و شکوفایی پتانسیل زنان بوده و این توجه را می توان در بخش آموزش عمومی جامعه ایران مشاهده نمود. به نظر می رسد این غفلت در این دوره به دلیل نگاه جنسیتی و یا تبعیض نباشد بلکه بیشتر

حاصل عدم برنامه ریزی مناسب دانست که لازم است مدیران کمیته ملی المپیک توجه بیشتری را به برنامه ریزی دوره ها معطوف داشته و کمیسیون همبستگی المپیک نیز نظارت دقیق تری را اعمال تا آنها را به سمت ارزش های مورد نظر هدایت نمایند. و در آخر با توجه به نقش آموزش در پرورش زنان ورزشکار و برای رسیدن به هدف حضور ۵۰ درصدی زنان در بازی های المپیک برابر توصیه شماره ۱۱ دستور العمل المپیک ۲۰۲۰ برنامه ریزی جدید و طرح تازه ای را از طرف کمیسیون همبستگی المپیک به منظور پر رنگ نمودن نقش زنان در دوره های فنی می طلبد.

منابع

۱. پارسامهر ، مهربان، ۱۳۸۸ جامعه شناسی ورزشی، تالیف انتشارات دانشگاه یزد
۲. سجادی ، سید نصرالله، ۱۳۸۵ آشنایی با جنبش المپیک انتشارات کمیته ملی المپیک چاپ اول
۳. گیدنز، آنتونی بردسال ، کارن ، جامعه شناسی ترجمه چاوشیان ، حسن ۱۳۸۹ ، نشر نی ، ویرایش چهارم
۴. موتمنی، علیرضا ، همتی، امین، مرادی، هادی ۱۳۹۳ شناسایی و اولویت بندی موانع پیش روی بانوان در انجام فعالیتهای ورزشی مجله مطالعات ورزشی شماره ۲۴ مرداد ص ۱۱۱
۵. موسوی سید جعفر ، اسلامی، محمد مهدی ، خوشفر، غلامرضا ۱۳۹۳ بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و مشارکت ورزشی زنان در جامعه شهری ایران. مطالعه موردی شهر گرگان مجله آمایش جغرافیایی فضا فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه گلستان - سال چهارم/ شماره یازدهم
- 6- Acosta, R.Vivian; Carpenter, Linda Jean (1994). The Status of Women in Intercollegiate Athletics. In S. Birrell; C. I. Cole (Ed) Women, sport, and culture. Human Kinetics, USA
- 7- Asorika.R, Mayer.n (2012), Evaluation of gender equity program implementation in Limpopo provincial department of sport, Arts and culture, URL: <http://hdl.handle.net>
- 8- FACTSHEET OLYMPIC SOLIDARITY UPDATE,(2016) Published by the International Olympic Committee
- 9- Holland, Judith, R and Carole Oglesby (2008) women in sport, the synthesis begins, Sage publications.
- 10-Olympic Agenda 2020 – 20+20Recommendation,(2014) Publishedbythe International Olympic Committee
- 11-OLYMPIC CHARTER (2015) Published by the International Olympic Committee Lausanne, Switzerland. page 12
- 12- Olympic solidarity 2013–2016 QUADRENNIAL PLAN, Published by Olympic Solidarity
- 13-Walseth K. Young (2006) Muslim women and sport. Leisure Studies; P. 25.
- 14- www.olympic.ir/fa/aboutnoc/nocstatus
- 15- www.olympicacademy.ir/aboutus-acastatuts-fa.html